

پشیلەى خۆرەهەلات و پشیلەى خۆراوا

محەمەد كەرىم نانهوا

پۆڭڭىيان ھاوین بوو، پۆڭڭىكى زۆر گەرم بوو، جادە (بىركى) دەكرد، ھەرمى لى ھەردەستا، پۆڭڭىك بوو سەرى كەچەرانى دەسووتاند، كارەباش، ۋەكوو قەندىلۆكە .. چىرا پەشكەى زەمانى كۆن .

داپىرەم ھەندەك قوپە سۆرى لە گەردەنى ھەرسوويبوو، جا كارەباش بووكەخانى ديوەخان، ھاوشىوھى چىرا پەشكەى پەحمەتى داپىرەم، پىرت پىرت، پىرتە پىرتى بوو .

ناچار، ھەپپام لى كرد، شاندر، خۆت بگرە واھاتم .. بە تاقى تەنيا لەسەر تەختىك لىنى دانىشتم، شوپنەكى، خۆش و فېنك، كىر و بىدەنگ و بى ژاۋە ژاۋ و ھىمن، خۆشتر لە باخچەى پاشا، مژم لە جغارە دەدا، دووكەلم بەبادەدا .. گابەردىك، لەناوہ پاستى چىمەنەكە دانرابوو، بۆنى چىا و خوینى لى دەھات، ھەندەى پىنەچوو، دوو كۆترە بارىكە لە عاسمانەوہ ھاتن، لەسەر گابەردەكە ورىن دەم لەناو دەم، خەرىكى ماچوموچ بوون، نەخىر، ديارە بە مژىنى شىلەى نىو دەمىان، دلپان دانەكەوتوۋە، قەوماندىان .

يەزدانى مەزن، ھىچ شتىكى فەرامۆش نەكردوۋە، لەسەر عەرد و بن عەرد، لەسەر ئاو و ژىر ئاو، ئەوہى پۆلەبەرە، نىرومىيى، بۆى خولقاندوون .

كەمىك لەولاتر، پشیلەيەك، خۆى دانووساندبوو، بەلكوو چۆلەكەيەك، بلبلىك، كۆترە بارىكەيەك، بكاتە ژەمى ئىوارە .

لەو دەمەدا، پشیلەیهکی خڕپن، خاویڤن، چاوشین، قردیلەیهکی سووری لە ملیدا بوو، هاوشیووی گەردانەیی گەردنی کێلی شۆرەژنان، لەولارا بەخۆبادان دەهات.. چاوی بە پشیلەکی لای خۆمان کەوت، هەلۆیستەیهکی کرد، پاشان لای دا بۆلای هاوڕەگەزەکی، ئەوجا مەرەحەبایەکی لێ کرد، پاشان

- پێی گۆت: هاوڕێ، ئێین هەیه دانیشم..!؟

: جا بەندە، بەحوکمی ئەووی لە هەندەران، کارمەندبووم، لە باخچەیی ئازەلان لە زمانی ئازەلان و بالندان حالی دەبووم.

پشیلەیی مەملەکەتی خۆمان لە وەرآمدا گۆتی:

- بەخۆشحالییەوه فەرموو کەرەم کە..

ئیدی دواي چاکوچۆنی، پشیلەیی خۆراوایی لێی پرسی:

- خێرە، ئەوها لەپ و لاواز و بیئ نمود و چرکن و دەغەر و بیوازی..!؟

پشیلەیی هاومال، لە دلی خۆیدا، گۆتی: ئەوێه دەریڤن..!

(هەر کەسە و لەباری خۆی دەژمێری)، پاشان لە وەرآمدا گۆتی:

- ئێمەمانانی خۆرەلاتی، لەسەر تەنەکی زیل و گوفەکی گەرە کە تیرنەخۆرەکانە، ئەوانەیی قەت تیر نابن، بە پۆژ تەنەکە و زیلدانی پاشماووی ماله زەنگینەکان بەسەر دەکەینەوه، نەختیک لە قۆرە قۆپی هورگمان هیور دەبیتهوه.

بەلام کاتیک کە بە دواي بۆنوبەرامی گۆشتی برژاو، خاوەبرژ دەچینه ناندینی خانم خاسان، بەدیار دەست و کێرد و چەقۆی کابانی مالدا، کز و مەلوول هەلدهقونجیم، چاوەچاوی میهر و بەزەیی کابانی مال، بەلکوو لەتە گۆشتیک، هیچ نەبێن چەرە چەقالتەیهک، قیچە بەزیک، نەخیر، کابانی چاوچنۆک، بەچەقۆ و گێسکی

دارگەز، هەرەشەم لێ دەکات، ئەگەر نەپۆم..!؟ چاوەچرکەمەوه.

هاواری مندالە چەتوون و لاسارەکانی دەکات!.. (چەتۆ، بەکۆ، کورە حەمۆکە، وەرن ئەو پشیلە پیس و چەپەل و مردارخۆرەم لەکۆرکەنەوه، دەریکەن، چاوی مۆن کردووهتەوه، هەر مەژغوول بێم..!؟

خۆی تیئ دەکات، دەستە گۆلی خۆی لە گۆشتەکە دەدات.

جا ئەو چەتوونانە، بەداروبەرد بەدوام دەکەون. لە ترسان، ئەگەر دەرگای حەوشە والانەبی بە سەلامەتی بۆی دەرچم قوتاریم، ناچار بەسەر دیواری حەوشەدا، بازەدەم، بۆ مالتیکی دیکەیی ئەوێهەری کۆلان، بپەرەوه، بپۆمە ناندینی خانمیکە دیکە، بەلکوو بەزەیی پێمدا بیتهوه، بەلام پێشینان فەرموویانە (سەت خۆزگە بە کفن دن)

جاری وایە لەکاتی پەڕینەوهدا، لەم گەرەک بۆ ئەو گەرەک، لە ناوہ پاستی شەقام، تورپەمبیلەکی جام پەش، هەتیوہکی مەغرور و لەخۆبایی، بەخۆ و چاویلکەیی پەش، پێشە خۆی نابینی، خەلتانی خۆینمان دەکەن.

هیشتانەکی ئەو.. لە خەمی تورپەمبیلەکیەتی بەخویڤن پیس بووه، تیژتێدەپەرەیی، ئاورپیش ناداتەوه.

: چاوم لێیان بوو، هەستم پارگرتبوو، باش لێیان حالی دەبووم.

ئەوه لەمێژ نەبوو، لە هەندەران گەرپابوومەوه باوہشی دایە گەرە، کەچی وەختی خۆی، زۆر بە ئیشتیاقەوه، میشە کەرانەم هاتن بگرە، بەهەزار دەرەسەری و مەینەتی رێگا و مەترسی نەهەنگەکانی دەریای ئیجە و فرتوفیالی داک خۆگێیی قاچاچی، بەهەزار ناری عەلی، خۆم

گه يانده ولاتانى خوراوا.. بېروانامه ي دبلۆم، له باغريدابوو، له وي به فلووسه كي سوتاي.. بويه به هه زار تپومنه ت، له باخچه ي نازه لان، به شيوه ي گريپه ست، داينمه زراندم، نه گه رچي سه باره ت به ئيمه مانانى خوره لات، شياو نييه بچينه ژيبرياري هه موو جوړه پيشه يه ك.

به لام به دواي نان و بژيوي، ژياني كه مپ و ده ربه ده ري وا له مروف ده كات، چاوپوشي له و جوړه پيشانه بكات، چونكي له كورده وايدا ده ري ن (باب مردى خه وي لى ده كه وي، زگيرسى خه وي لى ناكه وي)

به لام بيچگه له وه ي به م كارم، قوره قوري هورگم ده مكوت كرده وه، وه لى له باره ي زمانه وه، سوو دمه ندبووم، ئيستا، زوريه ي هه ره زوري زمانى نازه ل و بالندانم نه زيه ره ..

ئيدى وايوو، دوابه دواي چه ندان سال، له ناواريه ي، هه ست و سوز و دوور له نيشتمانى دايك، گري ئاگريكي گروف، سه بروقرا و نارامى ليم هه لگرت، به په له پپووزى گه پامه وه ئاميزى دايكم.

ئيدى خوره لاتى به رده وام بوو، جارى وايه، كه له گه په كي جاجماوه، به دواي خواردندا، ده چينه گه په كي دركاوه، به ريبنگمان لى ده گرن، فتيله ي ئاگري شه پ داده گيرسى، ده بيته جهنگى مه غلوبه و سات و قهرا، نه وه ي تيده چى..؟! له تپى سه ي ده چى.

ئيدى كه ئيواره دادى، به مه به ستى مپوموكردن له پاشماوه ي تهنگه ستووره كان، سه ر به ته نه كه ي زيلداندا ده گرم، هه شته باي تيدا نييه، شيان له لولاقيش بپيوه، چاوپنوكن، كه س خيتر له (هين)يان نابيين.

ئيترا، له م كۆلان بو نه و كۆلان، گوفه ك و زيلدانه كان به سه ر ده كه مه وه هه تاكوو شه و

به قووندا ده كه وي، تاريك دادى، ناچار بو پشوو دان و چاو گه رم كردن، بو جه سته ي شه كه ت و ماندوو، له سه رما و به سته له كي زستان، تاقيبي كوره خانه كانى شارده كه م، نه وانه هه مووى هيچ، به چيى خوى.. كابان و خانم و خاتوون خاسانى مال، له كاتى خو شووشتنى هاوسه ره كانيان، پييان ده ري ن..!

(خوتان جوان بشون، نه ك خوتان پشيله شور بكن، به چلك و قريزه وه بيته ده ره وه، نه لالا قويسه ن، كابرا چووه ته هه مام و ساونا).

نه گه ر وه رز هاوين، يان پايين، يان به هار بى، شه وان له په ناوپيچى كۆلانه كانى شارد، شه وگار به پى ده كه ين، واده بى شه وي له شه وان، له برسان ره ق ده بينه وه، حالى هاوپه گه زه كانم له حالى من خوشتر نييه، گه ليك سه خت و دژوارتره، نه گه رچي په زاله ته، به لام له ژياني په ناهاه نديه ي خوشتره.

پشيله ي پوزئاوا، باشه پرسياريك:

- نه ي له باره ي هه ز و ئاره زوو دامركاندنه وه چون..؟! -

- به لى گيانه، په ك ناكه وي.. به لام كه مي ك وه ره پيشتر با (خه فييه) شاره وانى گوڤى لى نه بى.

بو نه مه يان، چه ند گه په كي ك هه ن، له ناو جه رگه ي شار، به ناوى كولتوورى، بوونه ته كه لاه و شويني ته راتين و جليتبازى، مشك و جورجه كوره و زينده وه ري نامۆ، نه گه رچي بۆنوبه رامى نه م شوينا نه، هينده ناخوشن، به بى عاره قى قاچاغى عه نكاوه، مرق گيژ و هيپ و هوپ ده كات.

نه و جا ئيمه مانانى بى ده ره تان، له سايه ي نه و شوينه كولتووريبان هه وه، به په له پپووزى، هه ر به پيوه، جاشكانى... هه روه كوو باوه ده ري ن

(ھىنە مەترسە و ھىنە مەلەرزە) دەيقەتتەن.. ھاوپى، ژيان پېنج و دوو پۇژىكە، بەدەرۈيىشى بى، بە پاشايەتى بى، ھەر دەقەتتى.. مەرچ نىيە ئەۋەى زۆر بخوا زۆر بى. پىشيلەى خۆرھەلاتى، بۇ ھاۋدەمە خۇراۋايىيەكەى - ژيان و گوزەرانى ئىۋەى خۇراۋايى، چۆن چۆنىيە.!

- بەللى بەرپىز.. خۆرھەلاتى، دەست پىشخەرى كرد، قسەى پى بى، گۆتى: ئەۋە بەكەم جارە لە ژياندا پىم برىن (بەرپىن) زۆر بەداخەۋە ئازىزم، خۆزگە، ھەرگىز سەرگوزشتەى ژيان و گوزەرانى ئىۋەى ھاۋرەگەزم نەدەبىست، بەھەرھال، ئەو ئازار و مەينەتتەى ئىۋە بەگشتى لەنەبوونى نەخشە و بى پلانئىيە. ئىدى، با ۋەرامى پرسىيارەكەت بەدەمەۋە. لەبارەى ژيان و گوزەرانى ھاۋرەگەزانى ئىمەى خۇراۋايى، بەپىيى ياسا، قەت بى پىرژىمان پى ناكىرئ.. لەبارەى خواردن، خواردننى تايبەت بە خۇمان ھەيە، دەبى بۇمان دابىن بكن.. شەۋان، نەك لە كوورەخانى گەرماۋان بخەوين، شوپنى تايبەتيمان بۇ ئامادەكراۋە، لە ھەفتەيەكدا، دووجار بە ئاۋى شىرتىن و لىفكە و شامپۇ دەمانشۇن، پاشان بە (مەفەيە)، پوختە و جوان، نەبادا سەرمامان بى، ھىشكمان دەكەنەۋە، دوكتۇرى تايبەت بە خۇمان ھەيە، بە دەگەن، ئەگەر بکەۋىنە ژىر تايەى تورەمبىل، بەپىيى ياسا...

ياسا سەرۋەرە، لىكۆلئىنەۋە لەگەل ھاژەرەكە دەكرى، بەرپىز بۇ دامرکاندەۋەى ھەز و ئارەزۋو بىگومان ئەۋە پىۋىستىيەكى ژىارىيە، نكوورى لى ناكىرئ، لەكات و ساتى پىۋىست، بۇ ئەنجامدانى ئەم كارە پۇژى بۇ دىارى كراۋە، بە جوانترىن شىۋە دەمانپازئىننەۋە، بەم بۆنەۋە گرد

دەبنەۋە بەچەپلەپىزان، لەگەل دىخۋازى خۇمان ھەز و ئارەزۋو دادەمركىئىنەۋە.. كەسىك نىيە بەپلوۋكە بەرد پراۋەدرومان بى، يان پىگرىمان لى بكات.

پاشان ھەناسەيەكى ھەلكىشا و گۆتى: مخابن، بۇ ئىۋەى خۆرھەلاتى، بە تايبەتى بۇ تۆى خۆشەۋىست، چونكى ھىشتانەكى جوان و جىللى، كەچى لەنئو خەم و خەفەتى ژيان، خۆت دىتوۋە..؟! چەند چەلەنگى، پەنگى نەخۆشى (ۋەرەم) دارت لى نىشتوۋە.. من، لە ھەفتەى داھاتوو، سەفەر دەكەم، بۇ ۋلاتى خۇم دەگەرپىمەۋە.

- ئەۋجا، ئەگەر ئارەزۋو بکەى، خۆت تەياردە، لەگەلە خۇم دەتەم، ھەنگى دەزانى ژيان يانى چى..؟! دەرىي چى..! - زۆر سپاس گيانە.. بەلام من ھەرگىز ۋلاتى خۇم چى ناھىلم، ئەدى كى..؟ شەرى ئەۋ ھەموو، مشك و جورجە كۆرە و كورەۋىباب و ئەۋ ھەموو زىندەۋەرە قرتىنەرە نامۇ و زىانبەخشانە بكات.

- ئامۇزا، ئەگەر ۋارى خۇم ژەقنەبووتىش بى..؟! ھەرگىز ناتوانم دەستبەردارى بم، چونكە ۋلات شىرىنە، ھەنگوئىنى ئاۋارەيى ژەرە، بەلام (كاۋلەكەى ۋەتەن ھىندە شىرىنە، ژارى دوپشكى عەرىبەت ھەنگوئىنە).

نا نا.. ھاوپى، بىۋورە نايەم، ۋارى مە، كوردستان بەھەشتى سەر زەمىنە، دلم بەرۋەست نادا، پىشتى تى بکەم.